

Nepodpisani se dopisi ne tiskaju. Priznata se pisma tiskaju po 5 vč. svaki redak. Oglašni od 3 redaka stoje 60 nč., za svaki redak više 5 nč.; ili u slučaju opetovanja za pogodbe sa upisom. Novi se listu poštom napućuju (za sva pošta) na administraciju „Naše Sloge“. Ime, prezime i naziv lista pošti valja točno označiti.

Kopir list nedodje za vrieme, neka to javi odpravništvo u otvorenu pismu, za koje se ne plaća poštarina, ako se izvata napiso: „Reklamacija“.

NAŠA SLOGA

Izlazi svakog četvrtka na 8 str.

Dopisi se nevrćaju ako neizlaskaju.

Neobiljegovani listovi se neprimaju. Predplata s poštarinom etaži 5 for., za seljake 2 for. na godinu. Razmjerno for. 2 1/2 i 1 za pol godine. Izvan carovine više poštarina.

Na malo jedan broj 3 novč.

Uredništvo i administracija nalaze se u Via Carintia br. 25.

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slagom razni male stvari, a naslaga sve pokrvari“. Nar. Pos.

Poziv na predplatu.

Početkom ovoga mjeseca iztekla je mnogim našim čitateljima predplata na prvo polugodišće 1890. godine. Imade žalibože i takovih, koji nam duguju predplatu za jednu i više godina. Molimo dakle jedne i druge, da učine svoju dužnost, da nebudu poslije njim i nam neprihvatljivi. Izdavanje lista neodvisna stoji velikih žrtava i dosta novca. Svaki prijatelj naše svete stvari dužan je, da nam olakša posao oko izdavanja ovog jedinog glasila za hrvatski puk Istre.

Novce molimo, da nam se šalje poštom kao napućnicom. „Naša Sloga“ stoji na godinu za 5 mučnije 5 fr. a za seljake 2 for. Na pol godine polovicu gornjih cijena.

Uprava „N. Sloge“.

Izborna borba u Pazinu.

Izbor I. tiela mjestne občine Pazin obavljen je dne 3. ovoga mjeseca, nu pod sasvim drugim okolnostima nego li izbor u III. i II. tiela. Iz početka nisu valjela protivnici kanilani u I. tielu sudjelovati, jer su predvidili, da će jim posao uzalud biti. Nu poticanja izvana, te putovanja zemaljskoga kapetana g. dra. Campitellina u Pazin, gdje se je sastao sa ces. kr. kotarskim kapetanom, i u Trst, gdje je viećao sa namjesticom, zbuđila novi pokretaj kod talijanske stranke, koja je na brzu roku sastavila listu kandidata za I. tielo, te ju donijela takodjer e. kr. političkoj oblasti na uvid. Nesamo da su protivnici donieli listu na uvid, nego dali su razdijeliti med e. kr. političke činovnike i lističe kandidata uz potvrdu primatika. Iz ovih činjenica možemo zaključiti, da je putovanje g. dra. Cam-

pitellina ipak nešto postiglo, jer drugčije nebi si znali tumačiti, kako je došlo do toga, da se je lista protivničkih kandidata podastala političkoj oblasti skoro na odobrenje. Naša stranka nije moljalka nikakove milosti niti je priobčila svoje kandidate do znanja političkoj oblasti, jer na ovu to podnipošto neispada.

Bilo sada kako mu drago, protivna stranka tražila je saveznike na sve strane za izbor I. tiela. Kad je dne 2. ovoga mjeseca zaključen izborni čin za II. tielo, izvri načelnik Innocent Fabris četvorici naših fducatjara, koji su sačinjavali izbornu komisiju, da ih otpušta, jer da nema povjerenja u nje, te da će za sutrašnji izbor I. tiela pozvati druge pouzlane mu osobe u komisiju. Ovdje valja odmah primjetiti, da se dosadani načelnik Innocent Fabris nije nalazio med našimi kandidati za zastupstvo. Kad se je indi dočulo, da je načelnik otpustio fducijare, koje je bio dekretom imenovao kao članove komisije za cieti izborni čin, to je naša stranka predvidjela, da će se prigodom izbora I. tiela stogod neobična dogoditi. Uz svc to nije doživjela, jer je imala uz sebe većinu. Osvrta 3. Julija. Oko 8 sati u jutro bili su već birači sakupljeni u obćinskoj dvorani. Načelnik pozove u komisiju četiri člana talijanske stranke i to gg.: dra. Egida Mracha, Josipa Camusa, dra. Kost. Costantina i Josipa Gnersetiča. Naša stranka bila mu sve pripravna. Nakon obćinskih formalnosti započe biranje uz svobodu napetost. Od strane vlade bio je prisutan ces. kr. kotarski kapetan g. Ivan Simzvig. Komisija, kako gore rečeno, sastavljena pod predsjedanjem načelnika Innocenta Fabrisa, više puta podrrgla je naše birače seljačkoga stališa stroje namo izpitu želeć doznati, tko im je uručio listu kandidata, dali ih poznaju itd., sve stvari, koje zakon nepropisuje,

jer ovaj zahtjeva jedino, da birač izjavi, da želi za zastupnike muževe naznačene na cedulji. Puniim pravom prigovorio je vladin povjerenik protiv ovakovom postupku, koji se protivni zakonskim propisom. Svaka punomoć donešena od naših birača bila, je podvrgnuta najstrožijoj kontroli, te se je nje nekoliko punomoći odbilo, tobož da su pisane od jedne ruke. Birači, koji su glasovali za protivničku listu, nisu bili ništa izpitivani i njihove punomoći bile su sve u redu.

Da nam se nereče, da govorimo samo obćenite nenavlađi nikakve činjenice, to ćemo navesti imena svih onih naših birača, koje je komisija odbila, prem smo mi osvjedočeni, da su morali biti pripuščeni k glasovanju. Istotako navesti ćemo imena onih birača protivne stranke, koji su bili pripuščeni k glasovanju proti jasnomu zakonskomu propisu. Za obćinske izbore zakon ustanovljuje reklame proti listinam, koje su četiri tjedna izložene. Tako se je radilo i ovdje. Njekoji rekli su podnešeni i povoljno riješeni. Svi birači, koji su u listini, imaju indi pravo glasa. Zakon nadalje nalaže, da suposjednici nekretnina imaju ovlastić jednoga od suposjednika, da za nje glasuje. Isto valja i za svlastnike, koji osim toga imaju glasovati po svojih zakonitih zastupnicih, ako su maloljetni. Za crkvena dobra i beneficija glasuju oni, koji po zakonu upravljaju timi dobri ili uživaju dobitni beneficiji.

Ovo prepostaviv, navadjamo imena naših birača, koji su bili odbiti.

1. Anton Požar upravitelj župe u Golejgorici, jer da neima župnika u Golejgorici, a njemu kao župniku u Pazu, da ne pripada pravo glasa za župu Golejgoricu, kojom upravlja.

2. Ivan Sisonić pok. Martina iz Trviža, jer da neplaća sam poreza i da su svi drugi subaštinci.

3. Anton Flegar pok. Antona iz Noraki, jer da mu nije još uručena baština pokojnoga mu oca.

4. Anton i Mate Čulo pok. Antona iz Gračiča, jer da nije valjana punomoć, prem su svjedoci, što su podpisali punomoć, bili prisutni u dvorani i potvrdili, da je suposjednik pred njimi ovlastić suposjednika, da glasuje.

5. Anton Brenko od Ivana iz Pićna, jer je bilo na pozivu označeno ime Anton Brenko Ivanov, a to da nije ista osoba! Uzalud su bili svi prosvjedi.

6. Anton Baćac pok. Antona iz Pićna, jer da se on zove takodjer Belušić, prem nije nitko dvojio o identitetu osobe.

7. Beneficij Gašprotić u Pićnu. Ovaj beneficij uživa Pravedoslav Fihlić, kapelan u Pićnu. Izkazav se sa dekretom prečastnoga ordinarijata u Trstu, da je beneficijal, al uzalud, odbijen bi.

8. Župna crkva sv. Mohora i Fortunata u Lindaru. Prikazao se župnik Bartol Vitezic sa dvima crkvenima stareninama, da glasuju, al je bio odbit, jer da je već glasovao; a da se samo jedanput može glasovati sa punomoćju. Prem se je dokazivalo, da se ta zakonska ustanova nemože upotrebiti na predležeci slučaj, gdje crkvena uprava glasuje za sebe, a ne za kojega trećega, nije ništa hasnilo. Sam ces. kr. kotarski kapetan Simzvig zakinjao je komisiju, da nečini toga, nu komisija odlučila ipak, da se odbije.

9. Juraj Brečević iz Trviža je odbit, jer da mu nije ostavina još uvešana.

10. Stipe i Ivan Ukotić iz Grdosela odbiti, jer da su materijalno razdijelni. Prigovaralo se, da to nije odlučno, jer da je porez nerazdijeljen, nu nije ništa prudilo.

12. Prije podne nije komisija

velom toli silno ubuju, da neznas ni sam bili zatvoriti oči, da te velikim svojim njačev odviše ne razdrži, ili bi se uljuljao u slađo anatreenje sureci u nju.

Tišinu, koja je vladala gradom, predkidalo je kadkada pjevanje nestalih djevojčica, nu to je trajalo tek kratko, a Port-Saidom zavladala opet grobna tišina.

Te večeri sjedio sam na balkonu sam samcat upirći svoj pogled o groblje, mjesecinom obasjano. Svoje oči povlačio sam od jednoga do drugoga križa, nobi li sine daleka mogao prepoznati onaj huimak, koji krije pod sobom kosti jednoga izmedju mladjih a najtrajanjih i najčestitijih sinova, što ih rodi tužna naša Istra. Ondje, medju onimi grobovi, koji kriju ostatke pripadnika raznih naroda, nalazi se takodjer grob i mladoga Hrvata-Istranina Ivana Korčića. Rodio se u krčnoj najozj Liburniji, u mjestu Poljane obćini Vepirac. Položiv dobitim uspjehom učiteljski ispit pokojni Korčić bje namještan za učitelja u Premanturu. Sve što ga je poznavalo, lju-bilo ga i štvalo, jer je bio čestit i valjan mladik, a svoje dužnosti vršio je kao malo tko, uvijek točno i revno.

Al već iza prve godine svega službovanja padae mladi učitelj u ljuu bolest. Nesretni njegov otac boravio je tada u Port-Saidu kao pilot kanala, a čuvši da

PODLISTAK.

Put u Egipat.

II. dio.

U Port-Saidu.

Napisao Vladko Krajanin.

9. Vjeroispovjesta.

(Dalje.)

Recimo koja takodjer o nošnjji. Kao što svagdje na svijeta, tako ovisi i u Port-Saidu nošnjja pojedinih osoba od kese. Arapska nošnjja neima ništa osobita u sebi. Djeca od 12. godine većim su dielom u samih kočuljah, a isto tako i mladici, koji teže poslove obavljaju. Drugi itandu na sebi lahko odieo, pričvršćeno o pojasa kakvom vrpcom. Odieo to spušta im se do tla, nu nekogoj mjesto toga nose blice do koljena, a prsa pokrivaju kratkom kočuljom, koju spuštaju preko blice sve do koljena. Na glavi nose obćino biele „saruk“ obavrt oko „fesa“ ili pak sam fes bez saruka.

Odličniji Arabi poprimili su većim dielom nošnjju Europejaca. I njihove žene odievaju se sasvim jednostavno. Lahko, jabačice, onaj glasić, onaj stas, ono drponajčešće modro odieo spnata im se do

tla, a lice im je po muhamedanskom običaju krinkom zastrio. Dekako, da to nije nimalo po volji našim mladim Europejcem, a vjernito mi, da nebijaše ti ni meni pravo. Jednom prilikom zapodjezah s odličnijim Arapiinom razgovor o arapskih žena.

— One zbija izpunjuju sve dužnosti, što im ih nalaže vjera . . . rekoh tomu mladcu i pogledah ga, da vidim što će on na to.

Trznuo se, otvorio dva puta usta, ko da će nješto važna reći, a napokon stano vikati prekidanim glasom:

— Što kakva vjera! . . . Ništa da — ništa. Jedno djevojke . . . da, da, to se je proheće onog ludi, onomu Muhamedu, da se je jedne djevojke moraju uz svietov kriti To je razno, da ružno, glipo ako hoćemo da mi je Muhamed ovdje, je bih ga zadavio i sgriv piesti, izlanuo toli na ovako . . . i sgriv Muhamed čuvši to, bio morao zadrtati, kad nebi bio u svojem „raju“ zabavljen drugim poslovli.

— A židovke? upitah ga.

— A to je sasna druga stvar, odvratio on smiriv se malo. židovke? One kose, one oči, oni nosići, oni zubici, one, one jahučice, onaj glasić, onaj stas, ono držanje

— Dosta, dosta, a mužkarci? upitah.

— Iskarioti brate, Jude Iskarioti, lo-povri, žedni naše krvi, krvoloci

U tom obziru nije pretjeravao. Za vrijeme mog boravka u Port-Saidu dogodi se tri ili četiri puta, da je pomanj-kalo koje krićansko die. Drugi ili treći dan našlo bi ga redarstvo na tavanu koga židova. Jedno die! U njegovih žilah nije se moglo saći ni kap krvi, svu mu je izvadilo onaj krvolik. Kako mogoh čuti i u drugim mjestih, gdje imade tih nesretnih stvarova, takvi slučaji nisu nimalo redki. Što čine oni s krićanskom krvi? Tajna

Njekoji vele, da ju prodavaju po si-nagogah, ove da ju šire medju židove, koji borave u onom gradu, u kojem se nalazi takva sinagoga. Negdje okulo Us-tribu božju, buduć da niru ipak stališ jeli zbija bio ono sin bežji, koga su oni na križ razpeli, ili ne.

Bilo kako mu drago, svakako trdi se kao istinito, da židovi kupuju za skupi novce krićansku krv.

Na groblju.

Divna li bijaše večer. večer koja te sasna očara i koja te tajnstvenim svojim

prilupa k glasovanju Frana i Antona Mandrušić-Madalenića, jer da nije članom u redu. Pošto su se poslije podne oba brata prikazala, to ih je ipak komisija k izbora pripustila. (Konać alijedi).

Pastirski list

austrijskih biskupa.

Javili smo nedavno, da su izdali svi austrijski nadbiskupi i biskupi skupni pastirski list o vrlo važnom pitanju, o krišćanskom naime uzgoju u naših pučkih školah; pa ga radi toga eto u cjelosti donajmo:

Austrijski nadbiskupi i biskupi

svim pravovjernih svojih biskupija

mir, pozdrav i blagoslov u Isusu Krstu gospodnju našemu.

Gotovo Vam je, predragi u Isusu, došlo do znanja, da smo mi austrijski biskupi, po dužnosti svojoj pred Bogom i pred svijetom, dne 28. februara i 12. marca t. g. na mjestu, kamo nas uputi državni ustav t. j. u školskom odboru Gosposke kuće, izrazili potrebu, da se promjene postojećih školskih zakona. Taj zahtjevamo, da se javna pučka škola za katoličku djecu uredi prama naukama svete naše vjere. Al eto, jedva taj korak učinimo i na nas se stalo s mnogih strana i svom žestinom navaljavati i naš postupak u slabom predstavljati svjetlu, krivo ga tumačeći i izvršavaju našu pravu i jedinu namjeru. Činismo s toga dužnost spram Vas, spram sebe i spram svih državljana u obće, da se u zajedničkom pastirskom listu otvoreno i bez oklišanja izjavimo, pa time zapriječimo barem kod dobro i pravedno mislećih svaku pometnju i dvojbu glede naših namuna i težnja.

Mi zahtjevamo katoličke javne pučke škole; mi hoćemo, da se katoličku djecu takodjer u javnih pučkih školah prema temeljnim zakonom njihove svete vjere ravna, poučava i uzgaja, da se dakle cijela uprava i sva djelatnost škole na vjeri osniva i da ju duh svete naše vjere oživljuje. Pa jeli taj zahtjev toll nečuden, da ga je slobodno tili smjelio napadati, kako to eto vidismo? Zar mi nješto nova tražimo? Ni nismo jur pred toliko godina isto zahtjevali i sami neprestane nastojali i trudili se, da ti naši zahtjevi prođu i da se oživotvore? Il možda timo iznašamo samo naše želje i naše težnje? Ne, predragi! Vi znadete, da nismo mi sami, koji želimo zahtjevamo, već da to moraju biti želje i zahtjevi svakog pravog katolika.

Gledte tih zahtjeva prije svega u potpunom smo suglasju s naukom i mišljenjem glave svete crkve, svetog Oca Pape Lava XIII, kako se svatko utjeriti može ne samo iz njegovih okružnica, nego i pisma na biskupe pojedinih zemalja. Čuje samo opomene, koje on u najnovijoj okružnici od 20. januara t. g. : „O najvažnijih krišćanskih dužnostih“¹⁾ na rodiljete cilog krišćanskog svijeta upravlja i nauke, koje je još prije dao biskupom franceskijm,

¹⁾ Sapientia christianae.

ugarskim i bavarskim. U ovoj okružnici svakom opominje sveti Otac: „Roditelji! imadu od naravi pravo, da poučavaju svoju djecu, a u isto vrijeme i dužnost, da uzgoj i obuku djece prama onaj svrhi udeše, za koju im božja blagodat nakloni porod. Nužno je s toga, da se roditelji trse i da nastoje, kako će odlučno suzbiti svaki napadaj na to svoje pravo; oni ne smiju na nijedan način zamarniti pravo krišćanskoga uzgoja svoje djece, koje im pripada, a koje im dakle i tu dužnost nanuša. Poglarito moradu oni djecu svoju od onih škola udaljiti, gdje je pogibelj, da se okuže otrovom bezbožnosti. Gdje se radi o valjanom uzgoju mladeži, taj nikakav uloženi trud i rad nije tolik, a da se još više poduzeti nebi moralo“.

Na franceske pak biskupe pisa sveti Otac dne 8. februara 1884. med ostalim ovako: „Od najveće je važnosti po obitelji, da se djeca iz krišćanskog zakona jur za rana u vjeri pouče, te da su vjerskim duhom proniknute one naučne grane, u kojih se obično mladáost izobražuje. Ciepati i dieliti jednu od druge nije nego nastojanje, da njezna djetinja srca i blađnodokrvna i ravnodušna postanu obzirom na njihove dužnosti spram Boga. Takav način uzgoja je pogriješno i u njeznoj dječjoj dobi poste poguban, jer u istinu dovajda k bezbožju i vrata zatvara vjeri. Valjani roditelji moraju svim marom nastojati, da njihova djeca, čim dođu k razumu, nauče zapovijedi sv. vjere, te da u školi ničesa ne bude, što bi moglo čistoću bud vjere bud čudrednosti povriediti. Tu skrb kod obuke djece nalaže zakon božji i naravski, od koga nemogu bit oprošteni roditelji nikad i s nikakvog razloga. Crkva pako, ovlaštena od svoga božanskog utemeljitelja, da sve narode dovajda krišćanskoj mudrosti i brižljivo pazi, u kojih li se nancih njezna mladáost poučaje, odsudila je uvijek i otvoreno takovane neutralne ili bezvjerske, mješovitne ili svjetovne škole, te neprestane opominje otce obitelji, da budu na oprežu u toll važnoj zadaci.“

A biskupe ugarske upozori zabrinuti sv. Otac god. 1886. ovimi riječi: „Duh današnjeg vremena i življenja jest žalibog taj, da plemnju svom silom nauki i rade, kako da odtrgnu školsku mladáost iz ruku apasnosnom uplivu sv. crkve. Prečesto se podpiraju i zahtjevaju tako svane neutralne (bezvjerske), mješovitne ili svjetovne škole, a to jedino u namjeri, da se mladáost uzgoji i da ponaraste u čim većem neznanju najsvetijih stvari i bez ikakve skrbi sa vjeru. Pa buduć je to zlo različenije i veće, nego li je svaki uzruk i svaki protuliek, opazamo eto narastaj, koji za duševna bogatstva ne mari, mladáost bud vjere i bezbožnu. To uzasnno do odati lečnije, častna braćo. Svim žarom i svim trudom od Vaše Ugarske . . . Mi ho, duboko proniknati važnostu same stvari, želimo i hoćemo, da su crkvi slobodne ruke kod javne obuke mladáost, jer tad samo moći će ona vršiti dužnost, koju joj Bog naloži. Vas pako živo zaklinjemo, da u tom smislu marljivo i neutrudljivo radite. Međutim pak opet opet nagovarajte otce obitelji, da ne šalju svoje djece u one škole, gdje je opravdana bojazan, da mladáost svoju krišćansku vjeru izgubi, i

²⁾ Nobilissima Gallorum gens.

³⁾ Quod multum diaque, od dne 22. agasta

ujedno Vi skrbite za škole, koje se budu same preporučivale i čistoćom nauka i dobrim ponašanjem svojih učitelja, i koje budete vodili Vi svojim ugledom i pažljivim svojim svećenstvom“ . — A god. 1887. trzi se sveti Otac u pismu na biskupe bavorske (ovako): „Pravi ima sad crkva razlog da plače i da jauče, jer mora gledati, kako joj se jur u ranoj i nježnoj dobi odkida mladáost, pa se ista silu u škole, u kojih se Bog li nit ne spominje ili pak vrlo malo i to po krivih naukah“. Zato uložite opominje, da bdija i da skrbe, da mladáost ne izgubi katoličku vjeru i da se čudredno ne pokvari u onih školah, koje su posve il djelomice odrekle posluh crkvi. (Sliediti će).

DOPISI

Šta steka Lajšnja početkom jolja. Dvie godine nazad boravio je ovdje putujući gospodarski učitelj g. Volpi i držao nekoliko predavanja u obćinskoj dvorani u Malomselu, kojim prisustvovalo, neznamo jeli dra seljaka, ostali sve sami kaputai. Nećemo za sad izpitivati kakva je bila ili može biti korist takvih predavanja, al toliko priznajemo, da nitko ne žali ako ih nema. Istom sgodom pohodio je gosp. Volpi i Veloselo, da tamo ponči kmetove o razboritom gospodarstvu, ali i ondje malo mu se koji odpravao zato, jer ga nitko nije razumio, pošto je on samo talijanski tumač. Kud te prigode obišao on i okolica, da pregleda vinograde, te odkrio trsun uš ili flokseru u mnogih vinogradih.

Dična „Sloga“ je već o tomu pisala, kako su bili brižni Veloselci, koju godinu prije dolazka g. Volpia, poslali nekoliko trsova u Poreč, da se tamo izrase o bolesti, koja se bijaše pojavila na njihovoj lozi i o odgovoru što su dobili Veloselci, da to nije naimo trsna uš, već neka druga bolest, sasvim nova, koju se neda pobliže označiti.

Bilo kako mu drago, to stoji, da nas je g. Volpi prvi upozorio pred dvie godine dane, da je na našem otoku trsna uš počela harati, da nam je dokazao, gdje je ima u veloselskih predjelih i da nas je stao nagovarati nek se latimo sredstva, kako bismo zapriječili, da se dalje meširi.

Po navadi, kotarska politička oblast imenova odmah odbor naznačiv mu njegov djelokrug, a izda k tomu proglas za ovaj kotar, koji bijaše tiskan u „Oserratore Triestino“. Odbor taj uzelo je ozbiljno stvar, te se latio posla i u malo dana želio je izvesti u svojem radu. Ali kad je htio predati svojo izvješće, odgovorilo mu se, da to tako neide, jer da se obavisti glede floksera imadu dati u posebnih listanikah, za koje da se je jur poslao. To bijaše dvie godine nazad. Čekasmo do konca 1888. godine, čekasmo kroz cielu 1889. godinu, čekali smo tekuce godine do polovice junija, dok napokon usobismo viest, da su te toliko očekivane listanice glede floksera stigle na obćinski ured, koji je ovih dana izvazio u jednicu odbor.

Čitavo to vrijeme uz najbolju volju odbor nije mogao opraviti ništa, jer ne bijaše u njegovoj vlasti išta poduzeti, i jer jo on ovlašten samo na to, da stavi po koj predlog i da izvršuju kotarsku političku oblast, na koja spada odrediti sve što je potrebno u tom pogledu.

Opisano Vam bijaše već koliko si truda daje poglaviti kotarski politički poglavar o da Lajšnja postane rimskim lješćićem; koliko si brige daje u nadziranjju kotarske gospodarske zaduge, a eto Vam sad dokazano, koliko se toga učinilo, da se širenju trane uš stano na put. Ona jedina odredba, što je obielodanjena prije dvie godine, ostala je mrtvo slovo, a nitko se nije na svietu više sjećao, da je ikad bila izdana; tako se je na vršenje tog propisa slabo pazilo! Izim toga nije se ništa poduzelo za slučaj, da bi se trsna uš razširila u ove krajeve, te uništila ljepe i bujne vinograde, ili da se bar zapričeti, da se nepretno na Susak, na Unije ili ti na Rakanne. Međutim dok je odbor čekao na te toll važne upitne listanice u pitanju floksera, trsni ušenic nije čekao na nar, nego je iz veloselskih predjela poletio na Kofranu, Čunsko, Nerexine i na Jilovik, gdje je trsje počelo venuti, a po koja loza je već usuhnula.

Sad ne preostaje drugo tomu značinitom odboru već da se ovičedeo, da je trsna uš zarazila sav lojšnjaški otok. (Konać sliediti).

⁷⁾ Ufficio sanitissimo addetti, od 22. decembra.

Pogled po svietu.

Trat, dne 9. jolja 1890.

Austro-Ugarska: Uspeh izbora u Šleziji neda mira židovsko-liberalnoj štampi. Pobjeda tamoznjih Slavena t. j. Čeha i Poljaka porazila je liberalne (!) Niemce, koji krive radi svog poraza vladu i umjerene Niemce. Slaveni u Šleziji imadu sada većinu u izvanjskih obćina i tako će izabrati kod prvog zasjedanja jednoga svoga člana u zemaljski odbor.

U Solnogradskoj birale su izvanjske obćine u zemaljski sabor sve osim jednoga, umjerene Niemce, koji su osim toga odlični branitelji naše crkve.

Česko namjestništvo je razpustilo mladoćesko seljačko društvo zbog jedne resolucije proti zakonu o nadzoru pučkih škola, jer da je tim prekoračilo svoj djelokrug. Dne 6. t. m. držao je vodja mladoćeske stranke dr. Eduard Gregor u staroćeskom gradu Turnovu govor proti česko-njemačkoj nagodbi, koja da je mnogo gora od nagodbe između Hrvata i Madjara. Govornik je svršio svoj govor sa uzlikom: „dolje sa bečkom nagodbom“, čemu je skupščina burno odecpravala.

Kano prvi uspjeh česko-njemačke nagodbe iztjuč mladoćeski listovi i tu činjenicu, što je austrijski ministar trgovine pohodio njemačke krajeve u Českoj, dočim je mimoišao česka mjesta.

Takav postupak ministra, da će još više ogorčiti duhove česka naroda.

Crnagora: Ovih dana bijaše iz zasjede ustrijeljen rođjak kneza Nikole i zapovjednik na Cetinju g. Božo Martinović. Razlog tomu zločinu, da je osveta. Zločinca — Savu Počeka — uhvatilo je obćinstvo, te mu samo sudilo izprebijav ga do smrti. To nedjeljo izazvalo je na Cetinju silno negodovanje.

Srbija: Iz Biograda javljaju, da se tamo smatra postupak razkralja Milana kao da je u dogovoru sa regencijom proti radikalnoj strani i samomu ministarstvu. Milan da je u dogovoru i sa častničtvom, koje da će mu pomoći u stancvitoj prigodi pozatvarati sve ministre. Regenti Belimarković i Protić da podupiraju u tom razkralju. U Prištini bijaše umoren srbski konzal Marinović od nepoznate do sad ruke. To se dogodilo večer na ulici. Srbi misle, da su umorstvo počinili Bugari ili njihov plaćenik. Turska vlada naložila je usljed srbske note strogu istragu.

Bugarska: Poslije smaknutja majora Panice bijaše pozatvarano više častnika i prijatelja pokojnikovih, za koje drže bugarski vlastodržci, da bijahu sa pokojnikom u savezu. Kako je danas nesigurno stanje u Bugarskoj, svjedoči nam činjenica, da je dala vlada preglasiti u većih mjestih odsadno stanje. Ovo nam pokazuje takodjer, da se čuti vlada kneza Koberga vrlo nesjegurnom.

Italija: Vladine novine pišu opeotvorno, da će se tekom budućega mjeseca sastati prvi savjetnici vladara: Italije, Austro-Ugarske, Njemačke i Englezke. Francezke i ruske novine pišu, da se neboje toga sastanka, premda će isti biti naperen glavno proti tim velevladim.

Englezka: Iz Londona javljaju, da se je dne 8. t. m. momčad granadirskog bataljuna uzprotivila inspekćiji, te se pozatvarala u svoje sobe. Pokovnika da je primila momčad sa zviždanjem. Osim toga imadu u Londonu štrajk redara, koji neće vršiti službe, jer da su slabo plaćeni i teška da njim je služba. Poradi štrajka otpustio je zapovjednik redarstva 50 redara iz službe.

Franina i Jurina

Fr. Ča da j' bila tombula va Pazine?
 Jur. I kakova!
 Fr. Ki ja j' pak storil?
 Jur. Dragi ti, ča to pišate, ki drugi lego
 krnji i sarenjaki.
 Fr. Pasje noje, al su srečni!
 Jur. Ma ja, pak još to tuže.
 Fr. Morda bi bili radi i cinkvini.

Različite viesti.

Imenovanje političkih činovnika za Primorje. Kotarski komesari za Primorje imenovani su među ostalima i sljedeće gospoda: Alfred Manussi pl. Montesole, Teodor Princig, Ernest Gironeoli i Franjo Renner. Osim ovih imenovano je više njih koncepcija.

Imenovanja u trgovačkoj mornarici. Pomorska vlada na Rieci imenovala je pomorskim trgovačkim kapetani duge plovnice: g. Nikolu Kozulčića iz Malog Lovištca, Ladislava Kardosa iz Jazapani, Dušana Kovčevića iz Kotora i Franjo Bačića iz Poljanah. Zatim imenovani su trgovački pučari: Antun Kolombis iz Cresa, Josip Kosović iz Dobrote, Šimun Kuzulčić iz Malog Lovištca i Irenej Šnauz iz Bakra. G. Ivo Karabić. O našem suzemjaku, kotarskomu kapetanu Karabiću čitamo, u zadnjem broju „Glasa Crnogorca“ od 16. (28) junija: „G. Ivo Karabić, koji je ovo već 10 godina kao tajnik namjestništva zadrarskog, (nije, već tričanskog. Op. Ured.) bio pridjeten ovdajšnjem c. i k. austrougarskom poslanstvu, postavivši je nedavno za kotarskog prestojnika u Koina, a na njegovo je mjesto odredjen g. Budinarljević, koji je ovdje došao prošle nedjelje. G. Karabić krenuo je jutros na mjesto svoga opredjeljenja, ostavivši u Cetingju liepo uspomena. Čestitamo kniekomu kotaru na takom upravniku“.

Političko društvo „Edmet“. Predsjedništvo toga društva pozivlje gg. obdornike, saamjenike i pozudanike za nedjelju dne 13. t. mj. u 10 sati u jutro k redovitoj sjednici i to u prostorije „Dolavakoga podp. društva“ (Via Molin piccolo br. 1). Na dnevnom redu biti će vrlo važan predmet, to su radi toga zamoljena spomenuta gospoda, da se svakako sjednici dostaviti izvole.

Bakljada i serenada prirediti će gombalačko društvo „Sokol“ u Ljubinjima u čast novobranconu počastnike gradjaninu g. Ivann Hribaru danas dne 10. u 9 sati na večer. Kod serenade pjevati će pjevački orbor čitaonice. Nakon serenade prirediti će se svečana „sokolaska večer“ uz svirku vojničke glase u vrtu čitaonice. Eroj hirača, što su glasovali kod obćinskih izbora u Pazinu koncem prošloga i početkom ovoga mjeseca.

III. Tielo:	
Dne 23. junija	161
Dne 25.	128
Dne 26.	97
Dne 27.	67
Dne 28.	66
Ukupno	519

II. Tielo:	
Dno 30. junija	142
Dae 1. julija	115
Dne 2. julija	105
Ukupno	362

I. Tielo dne 3. junija:	
a) naših	113
b) protivničkih	80
Ukupno	193

Ovoliki broj birača nije još nikada pristupio k izboru.

Ovdje sliedi broj izbornika, kojim pripada pravo glasa kod obćinskih izbora u Pazinu:

- III. Tielo: Birača 1862.
- II. Tielo: Birača 711.
- I. Tielo: Birača 294.

Naknadni izbori za zamojski sabor u Paroči. Nekoji talijanski listovi Primorja doniče viest, da će se obaviti naknadni izbori za istarski sabor koncem tekućeg mjeseca. Dvojimo, da će biti ta viest istinita, jer bi se o tom već i više moralo znati, da se pojedine obćine i gradovi pripravitl uzmagnu. No zatozati se neće već dugo moći, pa ako se ti izbori ne obave tekom ovoga mjeseca, obaviti će se bez dvojbe mjeseca srgata. Bilo jedno ili drugo, nije nam već daleko ni jedno ni drugo, pa s toga preporučamo našim pravkom u onih izbornih kotarih, gdje se imadu izbori obaviti, da se dudu na rad, da ih izbori neoprpravne nerazteku. Kako je poznato, imadu se obaviti naknadni izbori u istarskih obćinah političkoga kotara Volosko (2 zastupnika) te u gradovih toga kotara (1 zastupnik) i u gradovih Paladovnjana (1 zastupnik). Dakle na posao birati!

Otvoreenje „Hrvatske čitaonice“ u Beču obavilo se prošle nedjelje vrlo svečano. Gostova i članova nadošlo je ne samo iz čitave one prostrane obćine, već takodjer iz susjednih obćina pa čak iz Trsta. Brojava i pismenih čestitaka stiglo je iz raznih krajeva Istre, iz Trsta, Gorice, Rieke, Zagreba itd. O toj krasnoj narodnoj svečanosti imademo obširan opis, nu moradosmo ga radi preobilnosti drugog gradiva do budućeg broja izostaviti.

Dioničarom „Narodnoga doma“ u Kastvu. Buduć se je odlučilo odmah graditi novu dvoranu u „Narodnom domu“, umoljavaju se najljubidjio ona gospoda, koja su od strane potpisanih dobila okružnicu glede dvorane iste, a nisu se još oglašila, da se u stvari izvole izjaviti najdolje u roku od 8 dana.

Upravni odbor „Narodnoga doma“ Kastav, 8. julija 1890.
Uzajamno osjguravajući zavod „Unio Catholic“. Pred pol godine ustrojilo se u Beču uzajamno osjguravajući zavod „Unio Catholic“, komu je glavna svrha, da izpodrine među katoličkim pučanstvom Austrije židovsko-liberalna osjguravajuća društva, ustrojena većnom na dionice.

„Unio Catholic“ isti zavod, koji neide za dobikom, već za tim, da olakša breme osjguravanja čim više je moguće. Dan današnji osjgura se komu je iole moguće na život, a profi ognju i drugim nezgodam osjgurano je među naprednimi narodi sve, što posjeduju. Osjguravajuća društva jesu u Austriji malom iznimkom u židovskih il liberalnih rukah, koje si pune žepovo ponajviše zuljosi državljanah katoličke vjere. Tomu zlu hoće da dookoli novoustrojeni zavod „Unio Catholic“, kojemu su na čelu visoki crkveni dostojanstvenici i katolički plemići. Ovaj zavod stupio je u savez sa najstarijimi uzajamno osjguravajućimi se društvima, koja imadu na upravi čestite katolike i vriedno državljanje. Radi toga pruža „Unio“ više sigurnosti nego li ikoje drugo osjguravajuće društvo na dionice.

Nakanam toga zavoda odazvalo se već do sada pučanstvo raznih pokrajinah država a neima dvojbe, da će mu se odazvati svuda, čim ga bude više svestveno preporučilo svojim vjernikom, što će zaista slijediti. Posto je u usjednoj Kranjskoj počeo raditi taj zavod liepm uspjehom, ustanovilo je glavno ravnateljstvo u Beču glavno zastupstvo i za naše južne pokrajine imenovav za iste urednika nasega lista glavnim zastupnikom. On će zastupati taj zavod u Primorju (Gorica, Trst i Istra) i Dalmaciji, kamo će poslati svoje zastupnike, koje već sada našim prijateljima, osobito rodoljubnom svećenstvu i učiteljstvu toplo preporučamo.

Tko bi želio preuzeti u pojedinih kotarih, obćinah ili gradovih zastupstvo toga zavoda, neka se obrati na urednika našega lista.

iz oglasa na četvrtjoj stranici lista razvidno je kako i u kojih strukah radi taj zavod.

iz Pule pišu nam 5. t. mj. Kako u svih većih gradovih tako se i kod nas prodiče u crkvi svaki dan umjesecu maju kod pobožnosti na čast Bl. D. Marije. Mezi radniku nebijase srogute zalaziti u kuću božju svakog dana, nu isto sam varda kad mi je to pomoć dopunilo. Prodičao je njeiki tudnjase, valjda iz Italije — dakako u talijanskom jeziku. Kod jedne prodike potuzio se taj prodičač i panim pravom, da ga srce boli što naša gradjanina smare za crkvu niti za rieć božju i što su toli beharni napracu ovaj krasnoj pobožnosti. Velevriednomu prodičahu darao sam a dajem i danas posve pravo, jer ga je moralo boliti i žalostiti, što se je našio i trudilo — pa za koga? za prasave većinom ktape. Ali dajčić njemu pravo morao se odlučno odsuditi one naše crkvene pogla-

vare, koji znadu, da smare naši sugradjanii talijansk jezika za ovrake pobožnosti, pa ipak naručuju dobro prodičake, da se oni kine i muče u praxnoj crkvi. Naši crkveni poglavari znadu nadalje, da bi se kod ovrake pobožnosti crkva napunila — kad bi se prodičalo u hrvatskom jeziku. Oni znadu, da je bilo u prijatnje vremena kod hrvatske prodike uvijek dosta pobožna puka, da smo mi Hrvati i u obće Slaveni vrlo rado zalazili u crkvu slušati rieć božju po nedeljah i biagdanih, nu uza sve to oni ipak neće, da zadovolje svojoj najsvetijoj dužnosti i našoj najpravrednijoj želji. Oni il mrze i preziru nas i naš jezik, pa njim je milije, da bude cikva prasna nego li puza, ili neravne hotonice svojih dužnosti, da mogu trubiti u židovsko-liberalnih novinah, da Slavena u Puli neima i da njim trebete hrvatske prodike. Mi smo odavna zaprosili presvietloga biskupa, da nam se dade prodičaka, koji znade govoriti hrvatski, da se naučijemo i mi rieći božje u svojom materinskom jeziku, ali dobismo na žalost našu i na štetu srele vjere: kamen za jesto hleba!

iz Zimnja nam pišu, da su se zastupnici I. tiela zahvalili na svojoj časti, da je ostavka primaljena od obćinske deputacije na znanje i da je već ehodne naredjeno, da se na temelju posljednjeh izbornih liste izaberu novi zastupnici I. tiela, te je izbor urećen za dne 21. t. mj. Kao što će biti poznato našim čitateljem, kod posljednjih obćinskih izbora prodrii su u I. tielu protivnici. Obće je poznata stvar, da se je već jednom ova zpušćena obćina počela oparavljati i to pod upravom našega zastupstva. Protivnička manjina neznačaj što da čini, zahtjevala je od političke oblasti ništa manje, nego da se sadanji obćinski tajnik odstrani. Posto nije politička oblast mogla takovom zahtjevu zadovoljiti, to se je manjina zahvalila. U dobar čas! Nastojte Zimnjci, da izaberete u I. tielu svietne naše muževе, da vas tako nebude nitko smetao u radu za obće dobro.

iz Mošćenica pišu nam dne 7. t. m. Imam vam javiti veoma težnu viest iz ovih strana. Jučer nas je zadesila velika elementarna nesreća. U predvečerje se crni oblaci navukli nad Mošćenicama tako, da je bilo previdjeti, da će se kakva nesreća dogoditi. Zalibože to se i dogodilo. U večer na 10 sati počela padati tuča, te jo dobar diel Mošćeničine skoro sasvim uništila, a što je preostalo tući, smatilo je vjeter. Najviše štete je pretrpila obćina Kalac, jer su tri diela usjevah, groždja itd. sasvim uništene, dočim je okolo grada uništen jedan diel, posto je tuča tuž padala pomješana sa kišom. Brsećine je takodjer dobar diel potučen. Njokoliko godinah skoro redomice nas taj nemili gost pohadja. Jadan narod, čitavu godinu se muči, a eto u pol sata njegov jo trud uništen. U oravkih okolnostih sirota narod mora da zdvoji.

iz Gorazj kraja u Velomselu na Lošnjiju, pišu nam 5. t. mj. da je ovdješnji dušobrišnik veleć. Anta Petrina na dan sv. Vjeksolava odpjevan svetu misu na uspomeni dvadesetpetgodisnjice svoga misništva. Služba je bila objavljena ejajno po crkvenom obredu, a množina puka u taj dan pohodi srećara. zaželiv mu svako dobro. Puk, pa i ovdiješnje osobe dobro poznaju don Antona, kao počtenu, ljubezna i iskrena svećenika i rodoljuba. Živio nam još dugo taj čestiti sin našega naroda i bio nam i nadalje na korist duševn i tjelesn.

Prosti koleri. Glavarstvo obćine Kastav izdalo je na obćinoro slijedeći oglaš kako se imadu ravnati proti koleri: „U Španjolskoj pojavila se je kolera. Dokazano je, da se kužne bolesti najlaglje šire ondje, gdje nije čisteće. Cesaraka i kraljevska vlada odredila je pomorsku zaprtiju ili kvantituz za ljude i robu, što dolazi iz okuženih mjestah. Zajedno je naredjeno, da se u svakoj obćini odstrani sv, što bi moglo biti uzrok, da se strasna bolest razširi, ako bi se, nedaj Bože, u našem kraju pojavila. Zato vam se svim za vlastitu korist preporuča: 1. da svaki u svojem stanju pazite, i koliko je više moguće sa čistoću triela, i koliko je svoje i svoje obitelji; 2. da se po ovdješe višje i svoje obitelji; 3. da je mogućnosti nehranite hranom, koja nije posve triela, navelišite čuvajte djecu od nezrela voća (kisa); 4. da nepijete naglo vode truda, dok niste malo odpočinu i da se čuvate, piti vodu ležeću i blatnu; 5. da nevjedite dugo vremena i mnogo vas u zatvorenih sobah po oštarijah, nego radje ostankite vani sa čistom zraku. Zapoveda se pak svim i svakom pod zakonitu pedepnu: 1. sve gomile i gnojnika imaju se u vreme od ovam dana isčistiti, naimie gnoj odpejlati dalje od stana u njive ili u drugo

prilično mjesto i tamo ga zemljom pokriti. Kod poglavarstva obćine moći će staki u malu cenu dobiti višiotla i razuočiti ga u vodi, ter mjesto, gdje je bila gomila, raztopom polijati, da se tako raskuži. 2. zabodi ili provale imaju se u isto doba očistiti, gnoj odpejlati i pognuti dalje od stana; pak provaze viseput raskuži. 3. Gdje puk mora vodu uzimati na kalih za kućnu porabu, ondje se nesamije živina pustit u natar na napoj, nego se mora vani napajati kačlom. 4. kanale od privatnih i obćinskih sternih i kalii imaju njihovi gospodari ili bližnje selo očistiti svako malo. 5. gospodari, kojim bi se našla osobito zpušćena i blatna kuća, štala, kotac, biti će strogo pedepsnu. 6. zahranjena je čstro prodaja mesa, ako nije posve frižko: prodaja kruha, ako nije posve dobro pečen; i prodaja nefrižke ribe i nezreloga žira. Što se takoroga nadje, biti će uzeto i uništeno. 7. kloacione i menico imaju se neprestano držati čiste. 8. Svaki obćinar, navelišto župan, dužan je tučjemu klatezu i peļljaru javiti, neka se nosi iz obćine, jer koga se prime, biti će pod šub oteran na svoj dom. 9. svaka amovjiva smrt ima biti dojavljena obćinskomu poglavarstvu. 10. svaki župan i svaki član obćinske zdravstvene komisije ovlašćen je ovim oglašom, da po ovoj naredbi postupa kako obćinski glavar i da neposlusoga prijavi glavarstvu obćine radi pedepse. Ufamo se, da će svaki znati oblužitii ove savjete i naredbe za svoju i obćinenu korist.

iz Zadra pišu nam 30. junija t. g. Ordje se je danas dogodila grozna nesreća. Pobožni stanovnici sela Ugljana, na istoimenom otoku (blizu Zadra) dušii jutrož u Zadar, da otvore „Sreca“ (arku sv. Simuna). U čestri sata poslije podne ukralo se oko dradeset njih (što mužkaraka i ženskih) u brodić, u kojim su došli, i odpuštili se kući. U pol kanala susretnie ih jedan talijanski brod. Barka se zamota u konop, kojim je bio vezan kajić talijanskoga broda, to se prevrne. Nesrećnici utopiše se svi, osim trojice, koje su ovdješnji ljudi spasili i doveli amu u Zadar. Jedan je od njih umro, a dvojan su pod liječničkom brigom. Nezna se jošje za točan broj utopljenika, o čem će se redarstvo obavjestiti kod istih seljana. Čim se bude znalo za točnije viesti, javiti će vam.

Neuku nauka.

Ne valja žeti krumpirove zeleni (nati). U okolici zagrebačkoj, osobito u prigorskoj strani, seljaci s težkom mukom dočekuju, kad će se krumpirova zelena podići, da ju mogu početi za hranu svinjama.

Misle ubogi, da može krumpir rasti i sazrijeti bez vanjske zelene; nu to je naopak munjenje, pa se o opasnosti takova postupka može svatko sam uvjeriti. Da i ne gledamo na to, da je krumpirova zelena štetna zdravlju, moramo osuditi običaj, da se žanje zeleni krumpirova. Ta svaka bilina crpi moć ne samo iz tla već takodjer iz zraka tla bezuvjetno ne može koraden biljke, da se do kraja ravnije bez surada vanjskih česti biljke. Krumpir, koruena prerano odjedejena zelena, neće se ni u komori kroz simu držati, već će gnjiliti.

Neka štoci iz ovoga našega razlaganja prouadi, koliko je naopak običaj, da se zeleni krumpirova žanje.

U nas goji se krumpir bilo za direktnu hranu čovjeka, bilo za destilaciju žeste ili spirita. Za hranivo neima biti krumpir voden, već brašnat, a za tvorbu žeste valja da bude u njem što više škroba; jer se inače ne bi isplatio, da iz njega želimo žestu. S toga valja, da glada poljođelac, kako će proizvesti krumpir, koji obiluje škrobom. Hoće li pako, da ga za svoju imu, za razno ljudsko hranivo (juhu, varivo, su meso itd.) tad mu ne vriedi krumpir, ako nije brašnat, što ne može da bude, ako nije podpueno dozrio. Nu kako postaje škrob u krumpiru? Škrob, kao i slador, spada u ugljične hidrate; on sastoji od tri počela: ugljika, vodika i kiseline. Prvi prima krumpir iz zraka i vode (kiše, rose) i to poeivito pomoću svoje izvanjake zelene. U chlorophyllu nasovite vrieće, što viso e gomojia. ne posuzne mišta za njegov rast ni za dozrijevanje. One crpe iz tla nekoje soli i nekoje druge tvar, što ih gomojia treba. Kiseline ugljične ove vrieće ne uzimaju; ona dolazi iz zraka u lieće pak se u njem pomoću chlorophylla pretvara u škrob. Zeleno lieće možemo prispodobiti plućima u životinje i čovjeka. Ipak e tom razlikom, što pluća ugljičnu kiselinu izdišu, dočim ju lieće udise.

